

Mało rzeczników, mało patentów

6 sierpnia 2021

W Polsce kuleje wynalazczość. Może dlatego, że i rzeczników patentowych ciągle brakuje?

Zawód rzecznika patentowego to ciekawa ścieżka kariery, oferująca stabilność, a zarazem i możliwości rozwoju. Rzeczników patentowych czynnych zawodowo jest w Polsce zaledwie 630.

Są to specjaliści z zakresu prawa, nauki i techniki oraz biznesu. Zawód rzecznika patentowego łączy pasję badacza, skrupulatność prawnika, daje też dostęp do fascynujących obszarów wiedzy. Raport o tej profesji przygotowała fundacja JWP.

We współczesnym świecie, w obliczu globalizacji i błyskawicznego postępu technologicznego rzecznik patentowy jest wsparciem dla przedsiębiorców, wynalazców, badaczy i twórców. Szczególnie dla firm rozpoczynających działalność, start-upów, projektów komercjalizacyjnych rzecznik patentowy powinien być jednym z pierwszych i najważniejszych doradców biznesowych.

Zawód rzecznika patentowego polega na świadczeniu pomocy w sprawach dotyczących ochrony prawnej m. in. wynalazków, wzorów użytkowych, znaków towarowych, nazw handlowych i oznaczeń geograficznych, wzorów przemysłowych, praw autorskich oraz zwalczania nieuczciwej konkurencji. W wielu krajach europejskich rzecznicy zależnie od wykształcenia mogą uzyskać uprawnienia albo w ochronie patentów, albo w ochronie znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Ma to swoje odzwierciedlenie w angielskim nazewnictwie, rozróżniającym „patent attorney” i „trademark attorney”.

W Polsce rzecznik patentowy ma prawo zajmować się wszystkimi rodzajami praw własności przemysłowej, a także prawami autorskimi i zwalczaniem czynów nieuczciwej konkurencji. W praktyce jednak rozwiązaniami technicznymi zajmują się głównie rzecznicy mający wykształcenie w zakresie nauk ścisłych i przyrodniczych.

Według przepisów prawa rozwiązanie techniczne może zostać opatentowane, jeżeli jest nowe, czyli nie stanowi części istniejącego stanu techniki, nieoczywiste, a także posiada przemysłowe zastosowanie. W prawidłowej ocenie tych kryteriów pomaga właśnie rzecznik patentowy. Do niego należy ponadto takie sformułowanie dokumentów zgłoszeniowych, by zwiększyć szansę na przyznanie patentu, a także zmniejszyć prawdopodobieństwo naruszenia cudzego, chronionego już patentem rozwiązania.

Nieco inna jest specyfika spraw związanych z rejestracją znaków towarowych i wzorów przemysłowych, a także z innymi rodzajami praw własności intelektualnej oraz zwalczaniem nieuczciwej konkurencji. Rzecznicy patentowi w tych obszarach muszą wykazać się profesjonalizmem i szeroką wiedzą nie tylko z dziedziny prawa własności przemysłowej. Znaki towarowe i wzory przemysłowe, nazwy handlowe, czy prawa autorskie to elementy związane silnie z wizerunkiem firm i ich produktów, mające znaczenie dla promocji oraz rozwoju biznesu.

Rzecznik patentowy musi oferować przedsiębiorcy doradztwo nie tylko prawne ale i strategiczne, wykazując się wiedzą o różnych segmentach rynku. Rzecznicy patentowi reprezentują klientów w postępowaniach zgłoszeniowych i sporach przed urzędami patentowymi. W sądach z kolei występują jako pełnomocnicy w sprawach o naruszenie patentów, znaków towarowych i wzorów przemysłowych, czy praw autorskich. W Polsce rzecznicy patentowi mają prawo reprezentować swoich klientów przed sądami i organami orzekającymi w sprawach własności przemysłowej. Nie mogą zaś uczestniczyć w postępowaniach karnych i karno-skarbowych.

Rzecznicy patentowi są niewielką grupą zawodową. Według danych Polskiej Izby Rzeczników Patentowych w 2021 r. uprawnienia rzecznikowskie posiada 898 osób, z których około 70 proc. jest czynnych zawodowo. Własność intelektualna przyciąga na równi obie płcie, 467 rzeczników patentowych to kobiety, a 431 mężczyźni. Prowadzenie postępowań zgłoszeniowych przed Europejskim Urzędem Patentowym (European Patent Organization – EPO) wymaga specjalnych uprawnień europejskiego rzecznika patentowego. W Polsce ma je 251 osób.

Liczba rzeczników w naszym kraju pozostaje od lat na mniej więcej takim samym poziomie. Nabór na aplikację rzecznikowską odbywa się co roku jesienią. Rzecznicy patentowi jako doradcy są niezbędni w procesach rozwoju innowacji. Bardzo ważne jest zatem promowanie tego zawodu i zwiększanie liczby dobrze wykształconych specjalistów z zakresu ochrony własności intelektualnej, czyli krajowych i europejskich rzeczników patentowych, którzy będą w stanie służyć pomocą polskim przedsiębiorcom i wynalazcom, świadcząc usługi na poziomie porównywalnym do ich odpowiedników w innych krajach UE.

Zawód rzecznika patentowego jest zawodem zaufania publicznego i podlega ochronie prawnej. Rzecznikiem może zostać każdy mieszkaniec naszego kraju, posiadający polskie obywatelstwo i pełną zdolność do czynności prawnych. Kandydat musi mieć ukończone magisterskie studia wyższe o kierunku przydatnym do wykonywania zawodu, w szczególności techniczne lub prawnicze oraz zdać egzamin kwalifikacyjny. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest ukończenie aplikacji rzecznikowskiej.

Zawodu rzecznika nie można łączyć z urzędem sędziego, notariusza, komornika, prokuratora, asesora prokuratorskiego lub notarialnego a także z aplikacjami: ogólną, sędziowską, notarialną, komorniczą i prokuratorską. W przypadku podjęcia pracy w organach wymiaru sprawiedliwości bądź ścigania, prawo wykonywania zawodu rzecznika patentowego zostaje zawieszone. Rzecznicy patentowi są na mocy ustawy zrzeszeni w Polskiej Izbie Rzeczników Patentowych (PIRP).

Jak zostać rzecznikiem patentowym? Należy ukończyć studia magisterskie na kierunku prawnym, technicznym lub nauk przyrodniczych. Przydatne wykształcenie można zdobyć m. in. na uczelniach politechnicznych (inżynieria, mechanika, elektronika, mechatronika etc.), wydziałach chemicznych, biologicznych, biotechnologicznych, weterynaryjnych. Nabór na aplikację organizuje PIRP. Ma on formę egzaminu konkursowego.

Egzamin pisemny obejmuje zagadnienia z zakresu zadań rzecznika patentowego i zasad wykonywania tego zawodu, podstaw prawa własności przemysłowej, elementów wiedzy technicznej i prawa konstytucyjnego, znajomości języka obcego – angielskiego, niemieckiego lub francuskiego, według wyboru kandydata. Pozytywna ocena z egzaminu konkursowego jest warunkiem wpisania na listę aplikantów.

Aplikacja trwa trzy lata i odbywa się pod nadzorem patrona – rzecznika patentowego. Opłata za aplikację za jeden rok wynosi trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia (wg. danych GUS za poprzedni rok kalendarzowy). Wszyscy aplikanci, bez względu na wykształcenie, uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach obejmujących: prawo własności przemysłowej, zagadnienia prawa (w tym postępowania cywilne i administracyjne), prawo patentowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe i inne oznaczenia, nieuczciwą konkurencję, regulacje europejskie i międzynarodowe stosowane do ochrony własności intelektualnej i przemysłowej, transfer technologii i podstawy prawa autorskiego, domeny internetowe i zagadnienia związane z internetem. Aplikanci odbywają też praktyki w Urzędzie Patentowym RP oraz w sądach.

Pozytywny wynik egzaminu kwalifikacyjnego daje prawo do wykonywania zawodu rzecznika patentowego w Polsce oraz reprezentowania klientów przed Urzędem Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO). Jednocześnie kandydat staje się z mocy prawa członkiem Polskiej Izby Rzeczników Patentowych. Egzamin sprawdza przygotowanie kandydata do samodzielnego i prawidłowego wykonywania zawodu. Składa się z

trzech części. Kandydat musi sporządzić dokumentację zgłoszenia wynalazku do ochrony, pismo procesowe oraz opinię prawną na podstawie podanego stanu faktycznego.

Polskie uprawnienia rzecznika patentowego nie wystarczają jednak, by reprezentować klientów przed Europejskim Urzędem Patentowym w Monachium (European Patent Office – EPO). Dodatkowe uprawnienia – tytuł europejskiego rzecznika patentowego – uzyskuje się zdając Europejski Egzamin Kwalifikacyjny. Jest to wymagający sprawdzian, odbywający się w jednym z wybranych przez kandydata języków urzędowych EPO: angielskim, niemieckim lub francuskim. Egzamin sprawdza wiedzę z zakresu znajomości europejskiego prawa patentowego, Układu o Współpracy Patentowej oraz Konwencji Paryskiej. Osoby podejmujące się tego wyzwania określają je mianem „najtrudniejszego egzaminu świata”. Nagroda to jednak niebywała satysfakcja i znacznie rozszerzone możliwości zawodowe. Uprawnienia profesjonalnego pełnomocnika przed EPO można uzyskać niezależnie od uprawnień polskiego rzecznika patentowego.

Droga do uzyskania uprawnień rzecznika patentowego jest dosyć długa i pracochłonna. Czy zatem warto poświęcić tyle wysiłku by zdobyć ten zawód? Najpierw należy odpowiedzieć sobie na kilka pytań: Czy jestem niezależną i samodzielną osobą? Czy lubię się uczyć i wciąż poszerzać swoje horyzonty? Czy mam analityczny umysł i łatwość formułowania myśli? Czy fascynuje mnie poznawanie kreatywnych ludzi i ich nowatorskich rozwiązań? Czy interesują mnie także zagadnienia związane z zarządzaniem firmą lub projektami badawczymi? Jeśli odpowiedź na większość tych pytań brzmi TAK, to jest to praca, którą warto wybrać. Wynagrodzenie rzecznika patentowego zależy od stażu i miejsca pracy. Według ogólnodostępnych źródeł zarobki rzeczników kształtują się pomiędzy 4920 a 9080 PLN brutto.

Rzecznik patentowy ma wiele możliwości rozwoju. Do wyboru są kancelarie prawnopatentowe, praca w sektorze prywatnym, w branżach generujących dużo nowych rozwiązań technicznych i

innowacji produktowych lub w instytutach naukowo-badawczych. Bez względu na to, którą ścieżkę wybierze kandydat, spotka się z interesującymi wyzwaniem, różnorodnymi zagadnieniami, będzie rozwiązywał wciąż nowe problemy i spotykał twórczych ludzi. Osoby wybierające pracę w kancelarii rzeczników patentowych mogą wspinać się po szczeblach kariery, aż do osiągnięcia pozycji partnera lub wspólnika. Praca w kancelarii daje też możliwość kontaktu z różnymi aspektami prawa własności przemysłowej, z wieloma branżami oraz z ciekawymi przypadkami.

Praca na rzecz dużych koncernów, w których ważną rolę odgrywają badania naukowe, patenty i innowacje, jest wąsko wyspecjalizowana. Wymaga gruntownej wiedzy z danej dziedziny i ścisłej współpracy z personelem naukowym. Rzeczników patentowych najczęściej potrzebują firmy z branż takich jak farmaceutyczna, biotechnologiczna, chemiczna, elektroniczna lub motoryzacyjna. Inną możliwością jest praca w korporacjach, często mających bardzo rozbudowaną politykę ochrony własności intelektualnej i przemysłowej, gdzie praca rzecznika wymaga strategicznego myślenia wpisanego w działania biznesowe i marketingowe.

Autorstwo: Karolina Tołwińska

Źródło: Trybuna.info